

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА XI КЛАС
ЗА ОБУЧЕНИЕТО, ОРГАНИЗИРАНО В ЧУЖБИНА
КОМПОНЕНТ *ЛИТЕРАТУРА***

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по литература в XI клас е насочено към диференциране и систематизиране на овладените знания и придобитите умения в предходните класове чрез практическото им приложение върху литературни творби, в които като основни се открояват общочовешките теми за родното, природата, смъртта, властта и насилието, миналото и паметта, към развиване и диференциация на уменията за тълкуване на литературен текст (съчетаващо обяснение на структурни елементи и изказване на разбран смисъл на текста) съобразно естетическите, тематично-проблемните и жанровите му характеристики и към изграждането на комуникативните компетентности на учениците.

Очакваните резултати в областта на социокултурните компетентности са свързани с диференцирането на ценностния и проблемния контекст, в който различни като естетическа концепция текстове полагат и интерпретират общочовешки теми, и със съотнасянето на естетически оценъчни гледни точки с индивидуалния опит на учениците, а също и с познаването на отношенията автор – текст – читател и с уменията за оценяване на начини на въздействие на текст.

Очакваните резултати в областта на литературните компетентности са свързани с уменията за тълкуване на различни като тематичен, ценностен, проблемен и жанров избор текстове и с овладяването на знания и умения, свързани с основни фигури на езика. Литературните компетентности може да се изграждат на базата на посочените в програмата творби и на други тематично близки текстове по избор на учителя.

Очакваните резултати в областта на комуникативните компетентности са свързани с уменията за създаване на есе и на интерпретативно съчинение, с интерактивните умения на ученика за културно изразяване и творчество, с развиване на неговите изследователските умения и творческо въображение.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ
СОЦИОКУЛТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Определя ценности и норми, проблеми и конфликти, заложен в интерпретацията на общочовешки теми (<i>родното, природата, смъртта, властта и насилието, миналото и паметта</i>) в художествени творби, и ги съотнася помежду им.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в художествени творби ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с общочовешки теми (<i>родното, природата, смъртта, властта и насилието, миналото и паметта</i>), и аргументирано обосновава и защитава собствена позиция по тях.</p> <p>Свързва изучените творби от българската литература с имената на техните автори, с жанровете, с героите, със сюжетите, с мотивите и с основните им теми.</p> <p>Идентифицира и оценява в художествени творби специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с общочовешка тема (<i>родното, природата, смъртта, властта и насилието, миналото и паметта</i>).</p> <p>Намира, подбира, извлича и обработва съобразно няколко критерия информация от различни източници, за да изпълни самостоятелно конкретна задача – творческа, интерактивна или по изследователски проект.</p>
ЛИТЕРАТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Различава в художествени творби интерпретации на общочовешки теми (<i>родното, природата, смъртта, властта и насилието, миналото и паметта</i>) и тълкува тези интерпретации съобразно тяхната специфика.</p> <p>Разпознава жанрове на литературата.</p> <p>Тълкува художествени творби съобразно жанровете и/или родовете им характеристики.</p> <p>Разпознава литературни похвати, тропи и фигури и обяснява значението им за специфични интерпретации на общочовешка тема в художествени творби.</p> <p>Съпоставя интерпретации на една и съща общочовешка тема в художествени творби и конструира връзки между творбите.</p>
КОМУНИКАТИВНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Създава с определена комуникативна цел есе по житейски проблем, интерпретиран в една или в няколко художествени творби.</p> <p>Създава интерпретативно съчинение по проблем върху художествена творба.</p> <p>Спазва книжовните езикови норми.</p> <p>Анализира и критично оценява свои и чужди текстове според осъществяването на комуникативните им цели.</p>

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
<p>I. Родното I.1. „Железният светилник“ (Д. Талев)</p>	<p>Разпознава жанрови характеристики на романа, проявени в „Железният светилник“. Тълкува „Железният светилник“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за родното в нея. Описва структурирано отношенията между жанровите характеристики на „Железният светилник“ и естетически специфичната интерпретация на темата за родното в творбата.</p>	
<p>I.2. „Бай Ганьо на гости“ (А. Константинов)</p>	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за родното в „Бай Ганьо на гости“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата. Разпознава родови характеристики на епоса, проявени в „Бай Ганьо на гости“. Тълкува „Бай Ганьо на гости“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за родното в нея. Познава значението на понятието ирония. Разпознава иронията в „Бай Ганьо на гости“ и обяснява значението ѝ в контекста на специфичната интерпретация на темата за родното в творбата.</p>	ирония
<p>I.3. „Криворазбраната цивилизация“ (Д. Войников)</p>	<p>Познава значението на понятието комедия. Разпознава жанрови характеристики на комедията, проявени в „Криворазбраната цивилизация“. Тълкува „Криворазбраната цивилизация“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за родното в нея. Идентифицира и оценява в „Криворазбраната цивилизация“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с <i>родното</i>.</p>	комедия

<p>II. Природата II.1. „При Рилския манастир“ (Ив. Вазов)</p>	<p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „При Рилския манастир“. Тълкува „При Рилския манастир“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за природата в нея. Познава значението на понятието анафора. Разпознава анафората в „При Рилския манастир“ и обяснява значението ѝ в контекста на специфичната интерпретация на темата за природата в творбата. Идентифицира и оценява в „При Рилския манастир“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с <i>природата</i>.</p>	<p>анафора</p>
<p>II.2. „Спи езерото“ (П. П. Славейков)</p>	<p>Познава значението на понятието лирическа миниатюра. Разпознава жанрови характеристики на лирическата миниатюра, проявени в „Спи езерото“. Тълкува „Спи езерото“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за природата в нея. Идентифицира и оценява в „Спи езерото“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с <i>природата</i>.</p>	<p>лирическа миниатюра</p>
<p>II.3. „Градушка“ (П. Яворов)</p>	<p>Разпознава жанрови характеристики на поемата, проявени в „Градушка“. Тълкува „Градушка“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за природата в нея. Познава значението на понятието метафора. Идентифицира звукопис в „Градушка“ и обяснява значението му в контекста на специфичната интерпретация на темата за природата в творбата. Идентифицира и оценява в „Градушка“ специфични начини за въздействие и за</p>	<p>звукопис</p>

<p>III. Смъртта III.1. „До моето първо либе“ (Хр. Ботев)</p>	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за смъртта в „До моето първо либе“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата.</p> <p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „До моето първо либе“.</p> <p>Тълкува „До моето първо либе“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за смъртта в нея.</p> <p>Идентифицира метафори в „До моето първо либе“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за смъртта в творбата.</p> <p>Идентифицира и оценява в „До моето първо либе“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана със <i>смъртта</i>.</p>	
<p>III.2. „Новото гробище над Сливница“ (Ив. Вазов)</p>	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за смъртта в „Новото гробище над Сливница“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата.</p> <p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Новото гробище над Сливница“.</p> <p>Тълкува „Новото гробище над Сливница“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за смъртта в нея.</p> <p>Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „Новото гробище над Сливница“ и естетически специфичната интерпретация на темата за смъртта в творбата.</p> <p>Идентифицира и оценява в „Новото гробище над Сливница“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана със <i>смъртта</i>.</p>	

<p>III.3. „Сватба“ (Н. Фурнаджиев)</p>	<p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Сватба“. Разпознава жанрови характеристики на поемата, проявени в „Сватба“. Тълкува „Сватба“ съобразно родовите и жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за смъртта в нея. Идентифицира метафори в „Сватба“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за смъртта в творбата. Конструира междутекстови връзки между „Сватба” / Н.Фурнаджиев/ и „До моето първо либе” /Ботев/. Идентифицира и оценява в „Сватба“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана със <i>смъртта</i>.</p>	
<p>IV. Властта и насилието IV.1. „Борба“ (Хр. Ботев)</p>	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за властта и насилието в „Борба“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата. Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Борба“. Тълкува „Борба“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за властта и насилието в нея. Познава значението на понятието оксиморон. Идентифицира метафори и оксиморони в „Борба“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за властта и насилието в творбата. Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Борба“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с <i>властта и насилието</i>, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p>	<p>оксиморон</p>
<p>IV.2. „Андрешко“ (Елин Пелин)</p>	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за властта и насилието в „Андрешко“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата. Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени в „Андрешко“.</p>	

	<p>Тълкува „Андрешко“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за властта и насилието в нея.</p> <p>Идентифицира персонажната система и метафори в „Андрешко“ и обяснява значението им в контекста на естетически специфичната интерпретация на темата за властта и насилието в творбата.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Андрешко“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с <i>властта и насилието</i>, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p>	
<p>IV.3. „Приказка за стълбата“ (Хр. Смирненски)</p>	<p>Идентифицира ценности и норми, проблеми и конфликти, с които е обвързана интерпретацията на темата за властта и насилието в „Приказка за стълбата“, и обяснява отношенията между тях във връзка със социокултурния контекст на създаването на творбата.</p> <p>Тълкува „Приказка за стълбата“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за властта и насилието в нея.</p> <p>Идентифицира персонажната система и метафори в „Приказка за стълбата“ и обяснява значението им в контекста на естетически специфичната интерпретация на темата за властта и насилието в творбата.</p> <p>Съпоставя с личния и с обществения си опит интерпретирани в „Приказка за стълбата“ ценности и норми, проблеми и конфликти, свързани с <i>властта и насилието</i>, аргументирано обосновава и защитава позиция по тях.</p>	
<p>V. Миналото и паметта V.1. „Паисий“ (Ив. Вазов)</p>	<p>Разпознава жанрови характеристики на одата и на поемата, проявени в „Паисий“.</p> <p>Тълкува „Паисий“ съобразно жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за миналото и паметта в нея.</p> <p>Идентифицира сравнения, метафори, метонимии в „Паисий“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за миналото и паметта в творбата.</p> <p>Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „Паисий“ и естетически специфичната интерпретация на темата за миналото и паметта в творбата.</p> <p>Идентифицира и оценява в „Паисий“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с <i>миналото и паметта</i>.</p>	

V.2. „Нощ“ (П. Яворов)	<p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „Нощ“.</p> <p>Разпознава жанрови характеристики на поемата, проявени в „Нощ“.</p> <p>Тълкува „Нощ“ съобразно родовите и жанровите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за миналото и паметта в нея.</p> <p>Идентифицира символи, метафори, метонимии в „Нощ“ и обяснява значението им в контекста на специфичната интерпретация на темата за миналото и паметта в творбата.</p>	
V.3. „История“ (Н. Вапцаров)	<p>Разпознава родови характеристики на лириката, проявени в „История“.</p> <p>Тълкува „История“ съобразно родовите характеристики на творбата и естетически специфичната интерпретация на темата за миналото и паметта в нея.</p> <p>Описва структурирано отношенията между лирическите характеристики на „История“ и естетически специфичната интерпретация на темата за миналото и паметта в творбата.</p> <p>Идентифицира и оценява в „История“ специфични начини за въздействие и за внушение на определена гледна точка, свързана с <i>миналото и паметта</i>.</p>	

В часовете за развиване на комуникативните компетентности в компонента ЛИТЕРАТУРА се предвижда работа върху следните теми:

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Есе по житейски проблем, интерпретиран в една или в няколко художествени творби.	<p>Създава есе по житейски проблем, интерпретиран в една или няколко художествени творби.</p> <p>Спазва книжовните езикови норми.</p> <p>Анализира и критично оценява свои или чужди есета по житейски проблем.</p>	
Интерпретативно съчинение по проблем върху художествена творба.	<p>Познава особеностите на интерпретативното съчинение.</p> <p>Създава интерпретативно съчинение по проблем върху една художествена творба.</p> <p>Спазва книжовните езикови норми.</p> <p>Анализира и критично оценява свои и чужди интерпретативни съчинения по проблем върху литературен текст.</p>	

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА в XI клас е от 72 до 90 часа. Разпределението на часовете между компонентите *Български език* и *Литература*, както и между модулите в компонента *Български език* е по преценка на преподавателите.